

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ЛЕКСИКОЛОГІЇ ТА ФРАЗЕОЛОГІЇ

Л. І. Ніколаєнко
Інститут мовознавства імені О. О. Потебні
НАН України

ДО ПИТАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ СЕМАНТИЧНОГО ОПИСУ ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ

У статті представлено основні підходи до вивчення емотивної лексики у межах семантики. Семантичний опис лексики на позначення емоцій може здійснюватися шляхом аналізу словникових дефініцій як достатньо повного й об'єктивного джерела змістової структури слова, а також за допомогою використання прийому моделювання прототипних сценаріїв емоційних станів людини.

Ключові слова: *семантичний опис, емотивна лексика, словникові дефініції, семантичні примітиви, прототипні сценарії.*

Емоції належать до психічного світу людини, який недоступний прямому спостереженню. Можна описувати тілесні, фізіологічні прояви емоцій, однак передавати словесно наші внутрішні переживання, те, що відчуває наша душа, досить складно. “Ця онтологічна складність породжує складність лінгвістичну: слову, що позначає емоцію, майже неможливо дати пряме лексикографічне витлумачення” [2, с. 27].

Метою нашої розвідки є репрезентація основних підходів до семантичного опису емотивної лексики у слов'янському мовознавстві.

Дослідження семантики будь-яких лексичних одиниць починається з аналізу словникових дефініцій як достатньо повного та об'єктивного джерела змістової структури слова. Лексика на позначення емоцій є досить складним об'єктом для лексикографічної інтерпретації. Значення слів, що позначають емоції, у лексикографічних джерелах часто розкриваються через синонімічні одиниці без виділення диференційних ознак кожної з них, пор. тлумачення іменникових репрезентантів емоцій семантичного поля “Співчуття” у “Словнику української мови”: *співчуття* – “чуйне ставлення до чийого-небудь горя, до чийось переживань; почуття жалю, викликане чийм-небудь нещастям, горем; жаль, висловлений усно або письмово з приводу нещастя, горя, що спіткали кого-небудь”; *жалість* – “співчутливе ставлення до

чужого горя, переживання; жаль 2, жалощі”; *жаль* – “2) співчутливе ставлення до чийого-небудь горя, переживання; жалість, співчуття”; *жалощі* – “2) те саме, що жаль 2; жалість, співчуття” [12]. Ю. Д. Апресян цілком слушно лексеми типу *сострадание* – *жалость* називає неточними синонімами. Він говорить, що у словниках ці та інші подібні слова, які описують емоційний стан людини, часто тлумачаться одне через одне, хоча, через розвиненість наївно-психологічних уявлень, вони рідко бувають точними синонімами, зокрема, між іменниками *сострадание* і *жалость* є тонка семантична відмінність, що виявляється при їх систематичному зіставленні: *співчують* (рос. *сострадают*) тому, хто страждає сам, а *жаліють* того, чиє становище або стан видається суб’єкту *жалості* небажаним, навіть якщо сам об’єкт *жалості* ніяких негативних емоцій не відчуває і нічого поганого в своєму становищі не бачить [3, с. 100].

Лексикографічні тлумачення, на думку Ю. Д. Апресяна, повинні відповідати двом основним вимогам: 1) значення, що тлумачиться, має визначатися через простіші значення і в кінцевому підсумку зводиться до невеликого набору елементарних значень – слів семантичної мови, що дозволяє уникнути тавтологічного кола в тлумаченнях; 2) повинні бути перераховані всі семантичні компоненти визначуваного, визначення повинно бути точною синонімічною перифразою визначуваного [3, с. 95]. У руслі інтегрального підходу до опису мови, на думку вченого, мікросвіт лексеми має бути представлений у словнику з урахуванням усіх тих зв’язків і взаємовпливів, які визначають її життя у мові і її поведінку в складі висловлювання. Таку вичерпну характеристику усіх лінгвістично істотних властивостей лексеми він називає “лексикографічним портретом” [4, с. 504]. Тут доречно пригадати, що у свій час іще В. В. Виноградов писав про те, що “значення слова визначається не лише відповідністю його тому поняттю, яке виражається за допомогою цього слова, воно залежить від ... суспільно усвідомлених і відстояних контекстів його вживання, від конкретних лексичних зв’язків його з іншими словами” [8, с. 6].

Поряд з традиційним дефініційним аналізом значну роль у семантичному описі лексичних репрезентантів емоцій відіграє також використання прийому моделювання прототипних ситуацій чи сценаріїв емоційних станів людини за допомогою універсальних семантичних примітивів. Цей метод почала запроваджувати у своїх ранніх працях польська дослідниця А. Вежбицька. Лінгвістка стверджувала, що почуття – це те, що можна відчувати, а не передавати словами, почуття можна описувати лише через пов’язані з ними ситуації [14, с. 31], напр.:

X жаліє Y = думка: “Y гірше, ніж повинно нам бути” викликає у X почуття, схоже на те, яке викликає у нас контакт з кимось, кого ми кохаємо [14, с. 268].

У своїх пізніших працях А. Вежбицька вказує на необхідність включення до експліцитного тлумачення слів на позначення емоцій прототипного когнітивного сценарію – впізнаваного ланцюжка думок, у термінах якого визначається певне впізнаване почуття. Оскільки, як стверджує авторка, “індивідуальні емоційні реакції на певні думки можуть бути різними у різних людей, лише цей прототипний сценарій визначає, яке почуття описує дане емоційне слово” [6, с. 172]. Так, зокрема, А. Вежбицька доводить, що, використовуючи тлумачення подібного типу, можна показати семантичну відмінність навіть дуже близьких емоцій, таких, як *pity* ‘жалість’ і *compassion* ‘співчуття’, пор.:

pity ‘жалість’ (*X відчув жалість*) =

(a) *X відчув щось, тому що X подумав щось*

(b) *іноді людина думає так про когось іще:*

(c) *“щось погане відбулося з цією людиною*

(d) це погано

(e) щось подібне не відбувається зі мною”

(f) *коли ця людина думає так,*

ця людина відчуває щось погане через це

(g) *X відчув щось таке, тому що X подумав так*

compassion ‘співчуття’ (*X відчув співчуття*) =

(a) *X відчув щось, тому що X подумав щось*

(b) *іноді людина думає так про когось іще:*

(c) *“щось погане відбулося з цією людиною*

(d) ця людина відчуває щось погане через це

(e) я не хочу, щоб ця людина відчувала так”

(f) *коли ця людина думає так*

ця людина відчуває щось погане через це

(g) *X відчув щось таке, тому що X подумав так* [6, с. 174–175].

Різницю між цими двома почуттями, за версією А. Вежбицької, експлікують компоненти когнітивного сценарію **d-e**. Відстоюючи важливість свого принципу у дослідженні лексичної семантики, А. Вежбицька разом з тим визнає, що “прототипи не можуть врятувати нас від строгого лексикографічного дослідження, однак вони можуть допомогти нам побудувати кращі, глибші визначення, орієнтовані на людську концептуалізацію реальності, яка відображена і втілена у мові” [7, с. 226].

Окрім А. Вежбицької, розробленням семантичної метамови для експлікації лексичних одиниць на позначення емоцій займалася також російська лінгвістка Л. М. Іорданська. На її думку, тлумачення аналізованих слів повинні складатися з двох частин: з внутрішньої характеристики емоційного стану і з причини його виникнення. Основними внутрішніми

ознаками емоційних переживань авторка вважає: 1) стан “піднесення” (вказує на наявність емоції) на відміну від “спокійного” емоційного стану; 2) позитивний (приємний) / негативний (неприємний) стан; 3) активний / пасивний стан. Другою і головною частиною тлумачення, за Л. М. Йорданською, є причина виникнення почуття, яка фактично є певною оцінкою якоїсь події з позиції суб’єкта емоції, тобто його загальна думка про цю подію, його позиція стосовно того, чи ця подія є бажаною, чи ні [13, с. 107]. Відмінність російських назв емоцій *жалость*, *сострадание* і *сочувствие*, з точки зору Л. М. Йорданської, полягає саме у причині виникнення почуттів, що є головною частиною тлумачення, пор.:

А відчуває жалість стосовно С [з приводу В] = А засмучений з приводу В, що викликане тим, що В є злом для С

А відчуває сострадание (наше – укр. співчуття) стосовно С [з приводу В] = А засмучений з приводу В, що викликане тим, що В є причиною того, що С страждає

А співчуває С через В = А засмучений з приводу В, що викликане тим, що В неприємне для С [13, с. 116].

Натомість за внутрішньою характеристикою ці емоційні стани авторка розглядає як однакові – пасивно-негативні, розташовуючи їх у загальній групі “Огорчение” – ‘смуток’, пор.:

А засмучений через В = А відчуває пасивно-негативний емоційний стан, викликаний тим, що: 1) А впевнений, що сталося В, 2) В є небажаним для А [13, с. 115].

“Принцип типової ситуації” знайшов своє місце і в дослідженнях з семантики предикатів внутрішнього стану А. А. Залізник. Як стверджує мовознавець, “оскільки ми не можемо, залишаючись у рамках лінгвістики, описати субстанціональні властивості внутрішніх станів, пропонується інше рішення: ідентифікувати емоції через співвіднесення з певною стандартною, або типовою, ситуацією їх виникнення у “середньої людини”. Таким чином, вираз типу *X відчуває Z* тлумачиться як “X відчуває те, що відчуває людина, коли ...” [9, с. 20]. Тлумачення, які використовує дослідниця у семантичному описі, являють собою певним чином організований набір семантичних компонентів, більшість з яких характеризує типову ситуацію виникнення емоційного стану [9, с. 21]. До основних компонентів семантичної структури предикатів внутрішнього стану А. А. Залізник відносить епістемічний (оцінка підрядної пропозиції з точки зору її істинності або ймовірності того, що відповідна ситуація має чи буде мати місце) і оцінний (оцінка цієї ситуації за параметрами “добре/ погано”). Основними ці компоненти дослідниця вважає через те, що у значеннях, що описують власне внутрішні стани, асертивним, тобто головним, може бути лише один з них [9, с. 49]. Користуючись прийомом семантичних примітивів,

А. А. Залізник пробує одночасно описувати семантичну структуру іменникових і дієслівних репрезентантів емоційних явищ. Так, у значеннях слів *сочувствие* і *сочувствовать* російська лінгвістка виділяє кілька семантичних компонентів, чи простіших смислів, які можуть виступати у різних комбінаціях і мати різну відносну значимість у різних типах вживання:

Співчуття X-а до Y-а; X співчуває Y-у:

- (а) *X відчуває щось хороше стосовно Y-а*
- (б) *X може уявити, що відчуває те, що відчуває Y*
- (в) *X може уявити, що вважає те, що вважає Y*
- (г) *X вважає, що Y-у погано*
- (д) *X-у погано через те, що погано Y-у*
- (е) *X хоче, щоб Y-у було добре*

За словами дослідниці, перераховані компоненти мають різний потенціал, головним асертивним компонентом у конкретному вживанні слова *сочувствие* або *сочувствовать* можуть бути лише (б), (в), (г) або (д); компонент (д) при цьому може з'являтися лише при наявності (г) [10, с. 223].

Трохи іншу інтерпретацію прототипного опису *жалості* знаходимо у дослідженнях В. Ю. Апресян:

- X думає, що Y знаходиться у поганій ситуації;*
- X не хоче, щоб Y був у поганій ситуації;*
- X відчуває щось погане через це;*
- X може відчувати щось хороше до Y-а;*
- X може хотіти зробити щось хороше для Y-а [1, с. 76].*

На думку В. Ю. Апресян та Ю. Д. Апресяна, принцип зведення до прототипу дуже цінний, однак його одного недостатньо для повного і адекватного лексикографічного представлення емоційної лексики [2, с. 28]. Тому вчені пропонують прототипний сценарій емоцій доповнювати так званою “тілесною метафорою станів душі”, застерігаючи однак, що останню варто включати до тлумачень лише тих емоцій, для яких її можна підтвердити достатньо представленим і послідовно організованим матеріалом, напр.:

Жалість X-а до Y-а = почуття, що порушує душевну рівновагу X-а і викликане у X-а Y-м; таке почуття буває у людини, коли вона думає, що хтось знаходиться у поганій ситуації і що ця ситуація гірша, ніж він заслуговує; душа людини відчуває щось подібне до того, що відчуває тіло людини, коли їй боляче; тіло людини реагує на таке почуття як на біль; людині, яка переживає це почуття, хочеться змінити стан іншої істоти так, щоб він став менш поганим [2, с. 35].

Подібний принцип опису семантики емотивної лексики використано в “Новому пояснювальному словнику синонімів російської мови” за ред.

Ю. Д. Апресяна, де, зокрема, подається загальна дефініція лексем *жалость, сострадание, сочувствие, участие*:

почуття по відношенню до іншої людини, яке буває, коли, вважаючи, що цій людині погано, суб'єкт відчуває від цього душевний біль і бажання полегшити її ситуацію [11, с. 107].

Ці синонімічні репрезентанти емоцій у словнику розрізняються за наступними смисловими ознаками: 1) якими причинами викликане почуття; 2) наскільки дана емоція стихійна і невідконтрольна суб'єкту, яка доля власне почуття і раціональної оцінки у її складі; 3) яким є об'єкт почуття; 4) чи проявляється почуття зовні; 5) як воно пов'язане з оцінкою об'єкта почуття; 6) як співвідноситься стан суб'єкта почуття зі станом об'єкта; 7) якими є прагматичні властивості синонімів [11, с. 107].

Спираючись на здобутки філософів, психологів, мовознавців у спробах реконструювати наївну картину емоційного світу людини, Ю. Д. Апресян запропонував універсальний сценарій системного опису мовної репрезентації розвитку емоцій, у якому виділяє наступні фази:

1. Першопричина емоції – зазвичай фізичне сприйняття або ментальне споглядання певного стану речей.

2. Безпосередня причина емоції – як правило, інтелектуальна оцінка цього стану речей як імовірного чи неочікуваного, бажаного або небажаного для суб'єкта.

3. Власне емоція, або стан душі, зумовлений станом речей, який людина сприйняла або споглядала, і її інтелектуальною оцінкою цього стану речей.

4. Бажання продовжити чи припинити існування причини емоції, зумовлене тією чи іншою інтелектуальною оцінкою чи власне емоцією.

5. Зовнішні прояви емоції, які мають дві основні форми: а) неконтрольовані фізіологічні реакції тіла на причину, що викликає емоцію, або на саму емоцію; б) контрольовані рухові і мовні реакції суб'єкта на чинник, що викликає емоцію, або на його інтелектуальну оцінку [5, с. 51–53].

Підсумовуючи, хочемо наголосити, що наша розвідка мала на меті проаналізувати основні підходи до вивчення емотивної лексики саме у межах семантики, хоча сучасні лінгвістичні студії емоцій виходять далеко за її межі, зокрема, у сферу лінгвоконцептології. Семантичний опис лексики на позначення емоцій може здійснюватися шляхом аналізу словникових дефініцій як достатньо повного та об'єктивного джерела змістової структури слова, а також за допомогою використання прийому моделювання прототипних ситуацій чи сценаріїв емоційних станів людини. Слід зазначити, що сценарна репрезентація лексики емоцій широко використовується у сучасних описових і порівняльних дослідженнях мовної картини емоційного світу людини. Ґрунтовніше вивчення семантики лексичних одиниць потребує

обов'язкового аналізу їх контекстного вживання та лексико-семантичної сполучуваності.

Л і т е р а т у р а :

1. *Апресян В. Ю.* Опыт кластерного анализа : русские и английские эмоциональные концепты. Ч. 2 / В. Ю. Апресян // Вопросы языкознания : [науч. журн.] / [гл. ред. Т. М. Николаева]. – М. : Наука, 2011. – № 2. – С. 63–88.
2. *Апресян В. Ю.* Метафора в семантическом представлении эмоций / В. Ю. Апресян, Ю. Д. Апресян // Вопросы языкознания : [науч. журн.] / [гл. ред. Т. В. Гамкрелидзе]. – М. : Наука, 1993. – № 3. – С. 27–35.
3. *Апресян Ю. Д.* Избранные труды : в 2 т. Т. I. Лексическая семантика / Юрий Дереникович Апресян. – М. : Языки русской культуры, 1995. – 472 с.
4. *Апресян Ю. Д.* Избранные труды : в 2 т. Т. II. Интегральное описание языка и системная лексикография / Юрий Дереникович Апресян. – М. : Языки русской культуры, 1995. – 767 с.
5. *Апресян Ю. Д.* Образ человека по данным языка : попытка системного описания / Ю. Д. Апресян // Вопросы языкознания : [науч. журн.] / [гл. ред. Н. И. Толстой]. – М. : Наука, 1995. – № 1. – С. 37–67.
6. *Вежбицкая А.* Универсальные семантические примитивы как ключ к лексической семантике (сфера эмоций) / А. Вежбицкая // Жанры речи : [науч. журн.] / [гл. ред. В. В. Дементьев]. – Саратов : Колледж, 2005. – Вып. 4. – С. 157–183.
7. *Вежбицкая А.* Язык. Культура. Познание / Анна Вежбицкая. – М. : Русские словари, 1996. – 416 с.
8. *Виноградов В. В.* Основные типы лексических значений слова / В. В. Виноградов // Вопросы языкознания : [науч. журн.] / [гл. ред. В. В. Виноградов]. – М. : Изд-во АН СССР, 1953. – №5. – С. 3–29.
9. *Зализняк А. А.* Исследования по семантике предикатов внутреннего состояния / Анна Андреевна Зализняк // Slawistische Beiträge, Bd. 298. – München : OttoSagner, 1992. – 201 s.
10. *Зализняк А. А.* Любовь и сочувствие : к проблеме универсальности чувств и переводимости их имен // Ключевые идеи русской языковой картины мира / А. А. Зализняк, И. Б. Левонтина, А. Д. Шмелев. – М. : Языки славянской культуры, 2005. – С. 205–225.
11. Новый объяснительный словарь синонимов русского языка / под общ. рук. Ю. Д. Апресяна. – М. : Языки русской культуры, 1997. – Вып. 1. – 511 с.
12. Словник української мови / [за ред. І. К. Білодіда] : в 11 т. – К. : Наук. думка, 1970–1980.
13. *Jordanskaja L.* Próba leksykograficznego opisu znaczeń grupy rosyjskich słów oznaczających uczucia / L. Jordanskaja // Semantyka i słownik / red. A. Wierzbicka. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1972. – S. 105–123.
14. *Wierzbicka A.* Kocha – lubi – szanuje. Medytacje semantyczne / Anna Wierzbicka. – Warszawa : Wiedza Powszechna, 1971. – 280 s.

References:

1. *Apresyan V. Yu.* Opyt klasterного analiza: russkiye i angliyskiye emotsionalnye kontsepty. Ch.2 [Cluster analysis: Russian and English emotion concepts] / V. Yu. Apresyan // *Voprosy yazykoznaniya: [nauch. zhurn.] / [gl. red. T. M. Nikolayeva]. – M.: Nauka, 2011. – Vol. 2. – S. 63–88.*
2. *Apresyan V. Yu.* Metafora v semanticheskom predstavlenii emotsiy [Metaphor in the Semantic Representation of Emotions] / V. Yu. Apresyan, Yu. D. Apresyan // *Voprosy yazykoznaniya: [nauch. zhurn.] / [gl. red. T. V. Gamkrelidze]. – M.: Nauka, 1993. – Vol. 3. – S. 27–35.*
3. *Apresyan Yu. D.* Izbrannye trudy: V 2 t. T. I. Leksicheskaya semantika [Selected Works: In 2 v. Vol. 1. Lexical Semantics] / Yuri Derenikovich Apresyan. – M.: Yazyki russkoy kultury, 1995. – 472 s.
4. *Apresyan Yu. D.* Izbrannye trudy: V 2 t. T. II. Integralnoye opisaniye yazyka i sistemnaya leksikografiya [Selected Works: In 2 v. Vol. 2. Integrated Description of Language and System Lexicography] / Yuriy Derenikovich Apresyan. – M.: Yazyki russkoy kultury, 1995. – 767 s.
5. *Apresyan Yu. D.* Obraz cheloveka po dannym yazyka: popytka sistemnogo opisaniya [The image of man according to the language: the attempt of system description] / Yu. D. Apresyan // *Voprosy yazykoznaniya: [nauch. zhurn.] / [gl. red. N. I. Tolstoy]. – M.: Nauka, 1995. – Vol. 1. – S. 37–67.*
6. *Wierzbicka A.* Universalnye semanticheskiye primitivy kak klyuch k leksicheskoy semantike (sfera emotsiy) [Universal semantic primitives as the key to lexical semantics (the sphere of emotions)] / A. Wierzbicka // *Zhanry rechi: [nauch. zhurn.] / [gl. red. V. V. Dement'ev]. – Saratov: College, 2005. – Vol. 4. – S. 157–183.*
7. *Wierzbicka A.* Yazyk. Kultura. Poznaniye [Language. Culture and Cognition] / Anna Wierzbicka. – M.: Russkie slovari, 1996. – 416 s.
8. *Vinogradov V. V.* Osnovnye tipy leksicheskikh znacheniy slova [Basic Types of Lexical Meanings of the Word] / V. V. Vinogradov // *Voprosy yazykoznaniya: [nauch. zhurn.] / [gl. red. V. V. Vinogradov]. – M.: Izd-vo AN SSSR, 1953. – №5. – S. 3–29.*
9. *Zaliznyak A. A.* Issledovaniya po semantike predikatov vnutrennego sostoyaniya [Studies on the semantics of the predicates of the internal state] / Anna Andreevna Zaliznyak // *Slawistische Beiträge, Bd. 298. – München: Otto Sagner, 1992. – 201 s.*
10. *Zaliznyak A. A.* Lyubov i sochuvstviye: k probleme universalnosti chuvstv i perevodimosti ikh imyon [Love and compassion: the problem of the universality of feelings, and transferability of their names] // *Klyuchevye idei russkoy yazykovoy kartiny mira / A. A. Zaliznyak, I. B. Levontina, A. D. Shmelyov. – M.: Yazyki slavyanskoy kultury, 2005. – S. 205–225.*
11. *Novyy obyasnitelnyy slovar sinonimov russkogo yazyka* [New Explanatory Dictionary of Synonyms of the Russian Language] / pod. obshch. ruk. Yu. D. Apresyana. – M.: Yazyki russkoy kultury, 1997. – Vol. 1. – 511 s.
12. *Slovnuk ukrainskoyi movy* [Dictionary of the Ukrainian Language] / [za red. I. K. Bilodida]: v 11 t. – K.: Nauk. dumka, 1970–1980.
13. *Yordanskaya L.* Pruba leksykografichnogo opisu znachen grupy rosyiskikh sluv oznachayoncyh uchuchya [Trying to describe the lexicographical values of a group of Russian words designating feeling] / L. Yordanskaya // *Semantika i slownik / red.*

A. Wierzbicka. – Wrocław : Zakład Narodowy im. Ossolin'skich, 1972. – S. 105–123.

14. *Wierzbicka A. Kokha – lubi – shanuje. Medytac'е semantychne [Loves – likes – respects. Semantic meditations] / Anna Wierzbicka. – Varshava : Vedza Povshehna, 1971. – 280 s.*

Николаенко Л. И. К вопросу теоретических основ семантического описания эмотивной лексики.

В статье представлены основные подходы к изучению эмотивной лексики в пределах семантики. Семантическое описание лексики для обозначения эмоций может осуществляться путем анализа словарных дефиниций как достаточно полного и объективного источника содержательной структуры слова, а также с помощью использования приема моделирования прототипических сценариев эмоциональных состояний человека.

Ключевые слова: семантическое описание, эмотивная лексика, словарные дефиниции, семантические примитивы, прототипические сценарии.

Nikolayenko L. I. On theoretical foundations of semantic description of emotive lexis.

The author discusses principal approaches to the study of emotive lexis semantics. The semantic description of words denoting emotions can be fulfilled by means of the analysis of dictionary definitions. Such words present considerable difficulties to lexicographical interpretation. In dictionaries, their meaning is often explained by the reference to synonymous items alone, without indicating their individual distinctive features. In semantic description an important role belongs to the use of prototypical scripts. Emotional states are modeled using universal semantic primitives. Script representation of emotive lexis meaning is widely employed in modern descriptive and comparative studies of the linguistic image of human emotions. In-depth research of this lexis must also take into account its contextual usage as well as lexical-semantic combinability.

Keywords: semantic description, emotive lexis, dictionary definitions, semantic primitives, prototypical scripts.

Л. Н. Проскурина

Национальный авиационный университет

ТЕРМИНОЛОГИЧЕСКАЯ ВАРИАНТНОСТЬ КАК СПОСОБ НАУЧНОГО ОСВОЕНИЯ МИРА

В статье рассмотрены особенности терминологической вариантности в одной из подсистем авиационной терминологии “Ремонт летательных аппаратов”, проанализированы некоторые омореферентные и парареферентные терминологические варианты. Причины появления синонимических пар и рядов в технической терминологии подтверждают идею о том, что явление синонимии может быть признаком развивающейся науки.

Ключевые слова: термин, терминологическая подсистема “Ремонт летательных аппаратов”, вариант, парареферентный вариант, омореферентный вариант.

В последнее время вариантность в языках для специальных целей осмысливается учеными как неизбежное и закономерное языковое явление, выявляются новые факторы (коммуникативно-прагматические,